

We veroorloven ons enkele kantteekeningen (Maandagmorgen):

1) ook onzerzijds erkennen wij: „God is een God der levenden”; evenals: „Hij is de God van Israël”. Maar dit mag niet worden uitgelegd in den zin eener „onderstelling”;

2) „onduidelijk” waren de besluiten van 1944 en d.a.v. niet.

Ze waren juist ontstellend duidelijk, waarom dan ook ondergeteekende's brief van 13 Dec. 1943 (voorstel: nog eens nadenken en de binding opschorten) verworpen werd, en openlijk verklaard werd: we weten van het standpunt van K. S. genoeg om te kunnen voortvaren. Het boek van ds H. J. Schilder is eveneens volkomen duidelijk. Evenals de door ds L. Doekes aangelegde collectie van schorsings- en uitwerpsgronden. De rapporten van Dijk, Nauta, Ridderbos, Polman krioelden wel van de onduidelijkheden, maar de besluiten van '44 waren duidelijk.

3) Op '44 volgden dan ook geen verduidelijkingspogingen, doch camouflagepogingen;

4) wij wachten op de exegese van het woord „verwerpen”; alsmede op die van de woorden „niet langer voor onze rekening te kunnen nemen”;

5) in afwachting van die nadere exegese schorten wij ons eindoordoor op: onze exegese is die van 1944 — en wij weten, dat die goed was. K. S.

Maria, de moeder van onzen Heere Jezus Christus (I)

Inleiding.

De afkondiging van het dogma der „ten hemelopneming” van Maria op den 1en November heeft aan Protestantische zijde heel wat beweging gebracht.

Op de Synode der Chr. Geref. Kerken heeft men daartegen een getuigenis doen uitgaan. Van Hervormde zijde is in alle kerken een kanselboodschap voorgelezen met dezen voortreffelijken inhoud: „In de afgelopen week, op de eerste November, heeft de Paus als hoofd der R.K. kerk, een nieuw leerstuk afgekondigd. Van heden af geldt in deze kerk als onfeilbare waarheid, dat Maria lichamelijk ten hemel is opgenomen en daar nu reeds de volkomen verlossing bezit, die de overige gelovigen eerst in de voleinding der tijden zullen ontvangen. Deze afkondiging bedroeft ons en dit leerstuk verwerpen wij. God zegt: Tevergeefs eren zij Mij, lerende leringen, die geboden van mensen zijn (Matth. 15:9). De Heilige Schrift weet niets van een ten hemelopneming van Maria. De gedachte daaraan wordt niet alleen nergens uitgesproken, maar kan ook niet op enigerlei wijze als een gevolg-trekking uit de bijbelse Openbaring worden aangemerkt. De steeds toenemende aandacht en verering voor Maria in de R.K. kerk, waarvan wij in de afkondiging van dit leerstuk weer een nieuw bewijs ontvangen, is dan ook niet uit gehoorzaamheid aan de Heilige Schrift maar uit geheel andere beweegredenen geboren.

In Maria vereert de R.K. kerk de mens, die krachten de genade in staat is met God mede te werken. In Maria aanschouwt de R.K. kerk, tot welk een hoogte van heiligheid en heerlijkheid de mens met hulp der genade kan stijgen.

Met deze belangstelling voor de mens en zijn medewerking heeft de R.K. kerk zich op een weg begeven, die haar steeds verder afvoert van de verering van Gods genade alléén, waartoe de Heilige Schrift ons leidt. Naast de dank voor Christus' werk treedt de dank voor Maria's medewerking. Door deze dubbele aandacht wordt de enigheid en algenoegzaamheid van Christus' werk verloochend.

De afkondiging van dit nieuwe leerstuk bewijst opnieuw, dat de R.K. kerk zich noch door de Schrift, noch door de andere kerken van deze eenmaal ingeslagen weg laat terugroepen. Zij bevestigt hierdoor haar isolement en verdiept de kloof, die haar van ons scheidt.

Onze droefheid daarover is de keerzijde van onze dankbaarheid voor de Hervorming waardoor het God behagde Zijn Kerk terug te leiden tot de Heilige Schrift als eenige bron en regel des geloofs.

Te midden van de verwarring der geesten zullen wij alleen dan de rechte weg vinden, wanneer wij ons door de Heilige Schrift laten onderwijzen in de eenvoud en de klaarheid der kennis Gods.

Bij alle dankbaarheid voor deze kanselboodschap kunnen we toch niet nalaten de Hervormde Kerk toe te roepen: Geneesmeester, genees uzelfen. Want het is wel waar, dat de R.K. kerk in haar dogma der „ten hemelopneming” van Maria iets aan de waarheid heeft toegedaan, maar waarom laat zij velen van uw zonen toe van de waarheid af te doen? Vele vooraanstaande theologen in de Ned. Herv. Kerk zoals Prof. Dr G. v. d. Leeuw en Prof. Ph. Kohnstamm ontkennen ten eenen male de wonderbare geboorte van den Heiland uit de maagd Maria. Het is wel waar, dat de Heere Zijn Kerk heeft teruggeleid tot de Heilige Schrift in de Hervorming. Maar de Heere is in het terugroepen tot de Schrift voortgegaan in Afscheiding, Doelentie en Vrijmaking. Niet alléén Rome, óók de Hervormde, óók de Gereformeerde Kerken zijn afgeweken. En alle verzet tegen Rome zal niet baten, indien er geen wederkeer komt tot het Woord alleen.

Juist in de Hervormde Kerk is opvallend de terugkeer tot Rome van vooraanstaande mensen als Dr C. J. de Vogel en Dr W. H. van der Pol. Heel de liturgische beweging is een geschikte invalspoort voor Rome. En ook de oecumenische beweging die in de Hervormde en Synodale Gereformeerde Kerken zoo grooten opgang vindt, mondt vroeg of laat in Rome uit. Want de eenheid die men met alle geweld wil, vindt men nergens beter dan bij Rome.

Aan het nieuwe Roomsche dogma is in onzen kring aandacht geschonken. De heer Jongeling gaf uitnemende artikelen in het Gezinsblad. Ook de jeugd is door de Jeugdbliden den laatsten tijd behoorlijk ingelicht over Rome, door ds L. Doekes en ds H. Veltman.

Aan onze Theologische Hoogeschool, waar Prof. Schilder de studenten scripties laat maken over theologische onderwerpen en deze met hen bespreekt, is een uitvoerige en diepgaande studie geleverd over Maria als Middelaars, waarvan we voor deze artikelreeks een dankbaar gebruik hopen te maken. Het is onze bedoeling heel de Maria-leer te behandelen. In de eerste plaats gaan we na, wat in de Heilige Schrift aangaande Maria wordt gezegd. We trachten zóó Maria's plaats in de heilsgeschiedenis te bepalen.

Vervolgens gaan we na, wat de Roomsche Kerk aangaande Maria heeft geleerd, zowel hetgeen reeds dogmatisch is vastgesteld als hetgeen nog niet dogmatisch is gefixeerd, maar bij Rome gangbare meening is.

Tenslotte geven we van deze Roomsche leer een beoordeling en trachten de wortels van deze dwaalleer op te sporen.

Enumatil.

K. MEIMA.

Rectoraats-overdracht

Het College van Hoogleraren van de Theologische Hoogeschool van „De Gereformeerde Kerken in Nederland”, Broederweg 15 Kampen, heeft bij dezen de eer U mede te deelen dat de overdracht van het rectoraat door Prof. Dr H. J. Jager aan Prof. Dr K. Schilder zal plaats hebben D.V. Woensdag 6 December a.s. des avonds om acht uur in de aula van het gebouw der Theologische Hoogeschool Broederweg 15 Kampen. Namens het College van Hoogleraren,

B. HOLWERDA,
h.t. secretaris.

* De „spijze” wordt „eucharistie” *

In zijn verleden week aangehaald geschrift („De Tegenwoordigheid van Christus in het Avondmaal”, uitgave G. F. Callenbach, Nijkerk), gaat dr W. F. Dankbaar, behalve op Chrysostomus, ook op Justinus af, om hem te wringen in zijn schema's. Justinus is geboren in Sichem, ongeveer een eeuw na Christus' geboorte. Hij heet apologet, vordrijver van het christelijk geloof, heeft dat ook wel bedoeld te zijn, maar maakte daarbij ook ernstige fouten.

Dit neemt niet weg, dat we niet graag zonder noodzaak hem allerlei in de schoenen wrijven, dat de room-zen, en de nieuwere sacramentalisten, in hem „lezen”.

Ook dr Dankbaar leest in Justinus iets „in”: het staat er niet.

Dr Dankbaar citeert uit Justinus' Apologie (I, 66, zie Migne, Patr. C. C., Ser. Gr., t. vi, kol. 428) volgende griekse woorden: „tên de¹) euchês logou tou par' autou eucharistêthean trophên”. En zonder blikken of blozen, met volkomen zekerheid, vertaalt hij dit als volgt: „De spijze, die op het gebed om de Logos, die van hem uitgaat, tot eucharistie wordt gemaakt”.

Begrijpen onze lezers, waar het om gaat? De schrijver wil betoogen, dat reeds Justinus geloofde aan een zoodanige aanwezigheid van Christus in het avondmaal, dat zijn lichaam en bloed substantieel de plaats zou hebben ingenomen van brood en wijn (bl. 26); m.a.w., dat reeds Justinus zou hebben geleerd, wat onze catechismus als latere roomsche dwaling veroordeelt: dat nl. uit brood en wijn het wezenlijke lichaam en bloed van Christus wordt (vr. 78). Brood en wijn zijn, volgens dezen gedachtegang, onderworpen aan een „zakelijke versterking”. Vandaar, dat volgens dr Dankbaar Justinus spreekt van een „spijze”, die tot eucharistie geworden is.

Het woord „eucharistie” wordt dan, nu het paard eenmaal op hol is, zomaar opgevat, alsof Justinus van de tweede eeuw een roomsch auteur van de twintigste is.

Want ofschoon de roomsche woordenboeken (b.v. Braun) nog lang niet „gek” zijn, en daarom waarschuwend eraan herinneren, dat je niet moet doorslaan, en dus niet moet vergeten, dat eucharistie ook doorgewoon dankzegging kan beteekenen (die dan voorafgaat aan de mis, net zóals ons gebed vóór de toetreding tot de tafel des Heeren heel gewoon een eucharistie zou kunnen heeten), toch hebben de roomschen later het woord eucharistie gebruikt in engere beteekenis: het werd aanduiding voor het mis-offer, d.w.z. herhaling van Christus' bloedig offer, herhaling in onbloedigen vorm, en het werd een eere-aan-voor het altaarsacrament: brood wordt volgens Rome veranderd in Christus' lichaam.

Nu meent dr Dankbaar, dat ook Justinus zóó al dacht, als hij het had over eucharistie.

Maar dr Dankbaar vergist zich. Zijn opvatting is zélf roomschen te kras. Waarom leest dr D. niet Justinus zelf, als hij „Calvijn wil corrigeren”? Dat wou dr A. H. de Hartog ook, maar het liep mis.

Justinus heeft met die roomsche eucharistie niets te maken. Hij schrijft, enkele regels vóór het zinnetje, dat dr D. blijkbaar van anderen overnam: wilt u weten, hoe

1) Tot tweemaal toe schrijft hij „de”, een zelfout lijkt nu haast niet aannemelijk. Lees: di' (di' euchês).

wij onzen eeredienst inrichten? Dat gaat o.a. zóó: de voorganger ontvangt uit handen van iemand brood en beker (met water en wijn); dan looft hij God den Vader door den naam van Zoon en Geest, en spreekt (hij neemt er den tijd voor, „epi polu”, vgl. Hand. 28:6, het is een nadrukkelijke handeling) de eucharistie, d.w.z. de dankzegging, daarvoor uit, dat die gaven van God, dien Al-vader, zijn ontvangen. Eucharistie hier is doorgewoon liturgische dankzegging; dat zegt zélf Migne, zélf Rouet de Journel (gratiarum actio, beiden, Migne, 427, R. d. J. nr 128, in Ench. Patr.). En daarna zeggen de menschen: amen; dat doen ze vaker nu een dankgebed. Amen, zegt Justinus, beteekent: zoo zij het (genoito). De roomschen vertalen dat graag door „fiat”; en bij dat woordje „fiat”, Adolphus Venator schreef erover in nr 13 van zijn brieven, denken ze vaak aan Maria's woorden; mij gescheide naar uw woord. Goed, laat dat zoo zijn. In soms Maria's lichaam veranderd in dat van Christus? Zijn soms haar „elementen” van substantie veranderd? Houd op; Maria bleef een gewone vrouw; de paus heeft trouwens wel afgekondigd de ten-hemel-opneming van Maria's lichaam, maar niet haar transsubstantiatie.

Laat men toch die apologeten hun rust gunnen, en ze niet interpreteren om eigen dilemma's uit hun „larve” te voorschijn te tooveren..... want daar komt het op neer.

Als nu Justinus een paar regels verder zegt: deze spijze wordt daarom bij ons eucharistie genoemd, wel, dan is dat een verkorte zegwijze: de drinkbeker heeft bij ons ook nog drinkbeker-der-dankzegging.

En dus moet een protestant zich niet in roomsche luren laten leggen. Als Migne op kolom 428 zich eerst oenoepoet, eucharistia te vertalen door dankzegging, en dan tien regels later ineens eucharistia vertaalt door eucharistie (wij noemen deze spijze bij ons eucharistie), dan vragen wij: waarom? Een roomsche wil dat graag, och ja. Maar de protestant moest zeggen: vertaalt dat woord nu niet zoo als zóoeven: wij noemen deze spijze de dankzegging. We noemen h.v. de collecte offer. Dan blijft men eenvoudig. Ook wij noemen den drinkbeker dankzeggings-beker. Syllburgius-Revlus vertaalt dat — terecht — niet met: eucharistie-beker, doch met: eulogie-beker. Eulogie is het woord van 1 Cor. 10:16.

Een paar alinea's verder zegt Justinus dan ook, dat de voorganger in zijn eeredienst gebeden en eucharisties „opzendt”. Wou dr Dankbaar ons vertellen dat die voorganger gebeden en wezensveranderingen opzendt?

Hervormde theologen moeten niet zich aan Calvijn-correcties zelden, eer ze een gedegen gereformeerde opleiding ontvangen hebben. Niet maar een van den staat, plus dan, zoo goed en zoo kwaad als het gaat, ietwat aangevuld met gereformeerde gedachten. Anders loopt een goedbedoelde poging om Calvijn te corrigeren uit op het verleen van hulpdiensten aan Rome.

K. S.

* Alweer: Logos of parool?

Maar we zijn nog niet klaar. Dr Dankbaar ziet bij Justinus staan: di' euchês logou tou par' autou. Hij vertaalt dit: op het gebed om de Logos, die van hem uitgaat. „Op dat gebed”, zoo is dan zijn gedachte, zou dat brood, die wijn, en (ja zeker, dat is er ook nog altijd) ook dat water (weet dr Dankbaar daar wel raad mee?) zijn veranderd in lichaam en bloed (en soms het hartwater???) van Christus. Niet volgens dr D. zelf natuurlijk, doch volgens Justinus, gelijk dr Dankbaar hem opvat.

Maar het is mis.

Dr Dankbaar heeft dezen keer niet eens lang nagedacht, vrees ik? Volgens hem gaat de Logos, d.w.z. Gods Woord uit Joh. 1:1, de Zoon Gods dus, „van hem uit”. Pardon, dr Dankbaar, van wien? Gaat de Logos van God uit? Of van dien voorganger soms? Maar die is niet eens bedoeld, blijkbaar. Gaat de Logos van God uit, bij elk avondmaal opnieuw? Geloof u, dat Justinus dat meent? Schrijf dan niet: „hem”, doch: „Hem”.

Maar laat ons mogen zeggen, dat ook deze opvatting onmogelijk is. In het tekstverband kan God, de „Hij”, niet bedoeld zijn.

Dr Dankbaar moet niet met de muts ernaar gooien. Di' euchês logou is niet: „door de euchê om den Logos”, doch: „door den logos van de euchê”. Dat wil zeggen: het is niet: door het gebed om het Woord, doch: door het woord des gebeds. De Voorganger in de opperzaal van Mattheus 27 — Christus zelf — deed daar het Woord-van-gebed. En door dat zijn woord-van-gebed is dat voedsel (brood, wijn, water) geëucharisteerd. Dat beteekent niet: het is tot (roomsche) eucharistie gemaakt; maar het is object van dankzegging geworden, er is voor gedankt, heel plechtig, en nadrukkelijk (epi polu”, zie boven).

De drinkbeker der dankzegging is dankzeggend gezegd; dat hooren wij bij elken avondmaalsdienst zeggen. Moet nu over negentien eeuwen een theoloog vertellen, dat de gereformeerden van de 20e eeuw beweerden, dat wijn in bloed veranderde?

Het woord „logos” is in dit zinnetje van Justinus dus geen aanduiding van Gods Zoon, doch van een „parool”; dit keer van Christus als voorganger in de liturgie, die aan de tafel in den nacht van zijn gevangenneming het gebedswoord uitsprak. En door dit gebedswoord is de spijze heelemaal niet geëucharisteerd, in den zin van „wonderbaarlijk veranderd”. Justinus vertelt óók al van het water (dat optreedt naast brood en wijn), dat geëucharisteerd is..... (slot van 66, kol. 428). Hebben we ook al veranderd water? Bij het avondmaal, zooals in Kana (de brulloft, Joh. 2)?

Zélf aan roomschen is ook dit te gortig. Migne gaat voorop met de erkenning: „logos” is in het bedoelde zinnetje niet Gods Woord (de Tweede Persoon), maar een parool. Een poosje tevoren (13, Migne kolom 345) spreekt Justinus, van een woord-van-gebed-en-eucharistie; en het verband wijst aan, dat het daar niets te maken heeft met

2) Op twee verschillende bladzijden (28, 46) wordt „di'” (afkorting van „dia”) vóór „euchês” veranderd in „de”; hetgeen de heele zaak onverstaanbaar maakt. Dezelfde volzin uit Justinus wordt den ééne keer aangegeven als Apol. I, 66; den daaraan voorafgaanden anderen keer als Apol. 66, 2. Het verleden week besproken citaat van Chrysostomus werd aangeduid als M.S.G. XLIX, 380; maar het is Migne, Ser. Gr. xlix, 359.

t o.a. zóó: de
and brood en
lod den Vader
ekt (hij neemt
; 6, het is een
w.z. de dank-
God, dien Al-
s doodgewoon
ne, zelfs Rouet
, 427, R. d. J.
de menschen:
d. Amen, zegt
De roomschen
woordje „fiat”,
van zijn brie-
mij geslede
soms Maria's
zijn soms haar
oud op; Maria
uwens wél af-
aria's lichaam,
gunnen, en ze
t hun „larve”
nt het op neer.
sgt: deze spijze
wel, dan is dat
et bij ons ook

roomsche luren
e eerst genoot
egging, en dan
it door eucha-
charistie), dan
dat graag, och
taal dat woord
spijze de dank-
Dan blijft men
„dankzegging-
terecht — niet
-beker, Eulogie

lan ook, dat de
ucharisties „op-
at die voorga-
ndt?
an Calvijn-cor-
teerde opleiding
staat, plus dan,
twat aangevuld
pt een goedbe-
uit op het ver-
K. S.

aol?

ar ziet bij Jus-
ou. Hij vertaalt
in uitgaat. „Op
dat brood, die
ook dat water
zijn veranderd
water???) van
ik, doch volgens

lang nagedacht,
tos, d.w.z. Gods
„van hem uit”.
Logos van God
die is niet eens
God uit, bij elk
nus dat meent?

deze opvatting
d, de „Hij”, niet

naar gooiën. Di
en Logos”, doch:
t zeggen: het is
door het woord
al van Mattheus
Voord-van-gebed.

voedsel (brood,
ent niet: het is
ar het is object
laikt, heel plech-
a).
nkzeggend geze-
dienst zeggen.
eoloog vertellen,
beweerden, dat

van Justinus dus
an een „parool”;
i de liturgie, die
angenneming het
bedsvoord is de
len zin van „won-
óók al van het
n), dat geëucha-
lebben we ook al
oals in Kana (de

rtig. Migne gaat
het bedoelde zin-
soon), maar een
blom 345) spreekt
charistie; en het
maken heeft met

(28, 46) wordt
és” veranderd in
haar maakt. De-
en keer aangege-
gaanden anderen
besproken citaat
M.S.G. XLIX, 380:

avondmaal of zoo iets; maar wel met een dankzegging,
laat ons zeggen, voor een doktersdrankje, een portie ha-
vermout. Van consecratie, op z'n roomsch, geen spoor.

Het werkwoord eucharistieeren (passief) komt óók voor
in 2 Cor. 1:11; daar werd een aan Paulus bewezen gunst
eveneens een object van dankzegging. Maar die „gunst”
(charisma) werd helemaal niet van wezen veranderd.
Ook Windisch, Komm. 2 Cor., verwijst op deze plaats
naar Justinus, en dan juist naar 't niet bedoelde gedeelte
(Apol. 1, 65).

En als dr Dankbaar zich beroept op het feit, dat vol-
gens Justinus die spijze (brood, water, wijn), nadat ze
in de plechtige dankzegging op de verkondiging van den
dood des Heeren betrokken is, ons gaat voeden „kata
metabolén”, dan moet hij niet te gauw, met de roomschen,
die twee grieksche woorden vertalen met: door verande-
ring (per mutationem, Migne, Rouët de J. etc.). Alsof
brood en wijn slechts door verandering (in wezen) ons
konden voeden! Neen, Justinus bedoelt alleen maar dit:
omdat de vleeschwording van Christus geschied is door
een woord, een parool, een goddelijk bevel van Boven,
daardoor kon die vleeschgeworden Heiland zulk vleesch
en bloed hebben, dat er was terwille van onze behoudenis
(huper sootérias hémou). En zóó kon het ook gebeuren,
dat, toen Hijzelf met zijn eigen bevel, zijn eigen parool
of machtswoord, van dat brood en dien wijn in de opper-
zaal zeide: dat is mijn lichaam, dat is mijn bloed, tenge-
volg van dit machtig parool deze in zijn dankzegging
opgenomen spijze zijn lichaam en bloed zijn. Justinus zegt
niet, dat dat brood en die wijn aan die tafel in de opper-
zaal destijds in vleesch en bloed veranderd zijn, doch al-
leen maar dat ze zijn vleesch en bloed nu „waren”. Hij

De kwestie van het evangelisten-ambt (VII)

§ 4. DE AMBTSTAAT VAN DEN „EVANGELIST”.

A. Nadat wij mochten constateeren, dat „evangelist”
een technische ambtsterm is, komen we tot de
ambtstaak van dien bijzonderen ambtsdrager.
Daarbij letten we weer op Philippus, Timotheus en
ook Titus.

Hun werk is het prediken van Christus, van
het Evangelie (Hand. 8:5, 35; 1 Tim. 4:13; 2 Tim.
4:2; Titus 2:15; 3:8); het leeren (1 Tim. 4:11,
13; 6:2; 2 Tim. 4:2); volharden in de leer
(1 Tim. 4:16); het toezien op de leer (1 Tim.
4:16); bevelen (1 Tim. 1:3; 4:11; 5:7; 6:17);
vermanen (1 Tim. 4:13; 5:1; 6:2; 2 Tim. 4:2;
Titus 2:6; 2:15; 3:1); de handen opleggen
(1 Tim. 5:22); onderlingen aanstellen
(Titus 1:5); het gehoorde aan bekwaame
menschen toebetrouwen, opdat die an-
deren leeren (2 Tim. 2:2); bestraffen (1
Tim. 5:20; 2 Tim. 4:2; Titus 1:13; 2:15); dwaal-
leer en dwaalleerders tegenstaan (1
Tim. 1:4; 4:7; 6:20, 21; Titus 1:14; 3:9);
wederleggen (2 Tim. 4:2); derhalve tucht
oefenen over „leer en leven” van de leden en de
b.j.z. ambtsdragers; het weduwenwerk
regelen (1 Tim. 5:7 v.v.); de werkelijke
weduwen verzorgen overeenkomstig het 5e ge-
bed (1 Tim. 5:3); zoo onderhouden wat
Paulus gebiedt (1 Tim. 5:21; 6:14); zelf
voorbeeld voor allen zijn (1 Tim. 4:12; Titus
2:7). Dat is het pand bewaren (1 Tim. 6:20;
2 Tim. 1:14; het pand is het zuivere en volle Evan-
gelie met zijn eischen van waarheid en heiligheid, en
de bediening van dat Evangelie), waarvoor men des-
noods lijden moet (2 Tim. 1:8; 4:2). En de gave
(het charisma; de bekwaamende, geschonken genade-
gave) niet veronachtzamen (1 Tim. 4:14) doch aan-
walkeren (2 Tim. 1:6). Dat is „evangelisten-
werk” doen (2 Tim. 4:5) en die ambtsbedie-
ning („diakonia”) moet men geheel vervullen (2
Tim. 4:5).

B. Wat Philippus betreft worden in de minder-
heidsnota van Ds v. d. Waal enkele opmerkingen ge-
maakt, welke aandacht vragen.

Opgemerkt wordt, dat deze „evangelist” volgens
Hand. 8 niet arbeide onder de heidenen doch onder
de Samaritanen en ook een proseliet het Woord uit-
legde (de ethiopische eunuch). Deze opmerking boet
in waarde heel sterk in, als we bedenken, gelijk reeds
werd aangetoond, dat volgens het zedingsbevel in
Lucas 24:47 ook de arbeid onder Joden, Jodengenooten
en Samaritanen tot het „zendingswerk” is te rekenen.
Vandaar dat op grond van Hand. 8:5 v.v. moet aan-
genomen worden, dat Philippus „gemeentestich-
tenden arbeid” verrichtte, wat Hand. 9:31 bevestigt.

Een volgende opmerking is, dat de arbeid van Phi-
lippus wel kort gewerkt is, naar den indruk van Hand.
8, en dat hij zich blijvend te Caesarea heeft gevestigd;
uit niets blijkt, dat hij een blijvend ambt als „evan-
gelist” of zendeling heeft vervuld.

In verband met deze opmerking is het goed op het
verband van Hand. 8:5 te letten. We lezen eerst, in
vs 4, dat uit Jeruzalem verdreven en gevluchte chris-
tenen overal in Judea en Samaria het Woord verkon-
digen. Dat geschiedt in het ambt der geloovigen, ver-
gelijk ook 11:19, waar wordt opgemerkt, dat „de ver-
strooiden” alleen tot de Joden het Woord spraken.
Daarom is het opmerkelijk, dat Philippus tot de
Samaritanen gaat (Hand. 8:5) en Petrus tot
een heiden (Hand. 10). Zoodat we mogen zeggen,
dat om minstens twee redenen Philippus' arbeid naar
voren komt: hij gaat in onderscheiding van die in
Hand. 8:4 niet in het ambt der geloovigen doch als
„evangelist” (21:8) en in onderscheiding van „de ver-

gaat niet verder dan Christus' eigen woord: dit is mijn
lichaam, dit is mijn bloed. Dat was geen tooverkunst
(verandering in iets anders), doch een machtswoord, dat
gewoon vleesch en bloed ons geestelijk voedt, wat het
anders met geen mogelijkheid zouden kunnen.

Het is dus ongeveer hetzelfde als verleden week
Chrysostomus beweerde. K. S.

Proceskosten studentencorps

Namens een familie te U. werd, na verzending van
vorige copie, allereerst bij mij aan huis gebracht de som
van f 10,— voor het bekende doel. Na den avonddienst
te Schiebroek—H'berg-C. werd me in de consistoriekamer
op 19 Nov. j.l. f 2,50 overhandigd; en nog dienzelfden
avond door een N. N. een enveloppe met f 10,—.

Per giro mocht ik voorts ontvangen van J. O. te H.
f 5,—; P. v. G. te M. f 2,50; mevr. R. S.-v. d. V. te B.
f 10,—; Geref. Kerk van Ureterp f 7,80; C. B. te A f 1,—;
meij. W. J. V. te R. f 2,50.

Ziezo, dat is in één week — we sluiten op Vrijdag-
avond af — f 121,30. De lijst is weer leuk; de week is
weer warm.

Verleden week stonden we op f 219,46. Met de aanwinst
van deze week staan we dus op Vrijdagavond voor de
derde reeks op f 340,76.

De vraag is weer vroed: U denkt er nog eens aan?
Op bijljet: proceskosten studentencorps. En mijn giro-
nummer 127278.

Dankbaar, als steeds:

UW K. SCHILDER.

ZENDING EN EVANGELISATIE

strooiden” niet maar tot de Joden doch tot de Sama-
ritanen.

En tenslotte; we weten niet, of Philippus in Caesarea
het „evangelisten”-ambt nog uitrustte, toen Paulus
daar kwam (Hand. 21:8), dan wel of alleen met terug-
slag op Hand. 8 die ambtsnaam wordt vermeld, en
hij in Caesarea een ambt in de gemeente bediende, of
ook wegens ouderdom of anderszins tot werkloosheid
was gedoemd. M.a.w. het ontbreken van gegevens laat
niet toe tot iets ook maar te concludeeren. Dan mag
ook de minderheidsnota daarop geen accent leggen en
evenmin daaruit een argument tegen een (blijvend)
„evangelisten”-ambt ameden.

Als ook wordt opgemerkt, dat „evangelist” kan aan-
duiden hem, die de (nog niet geschreven) stof der
overlevering doorgeeft, door de arameesche traditie in
het grieksche weer te geven (wat via Gehr. Huls is
ontleend aan Prof. de Zwaan, gelijk wij reeds eerder
aanduiden), en het veel beteekent, dat Lucas, den
Evangelie-schrijver Philippus aldus benoemt, dan
deze stellig een der voornaamste „bronnen” is geweest
voor Lucas zelf wat de levering van stof betreft, dan
worden op deze wijze wel bepaalde gedachten gewekt
doch ze kunnen niet gelden als argumentatie voor het
doel, dat de minderheidsnota ermee wil bereiken. Want
ten onrechte wordt door den schrijver van deze nota
onderscheiden tusschen „evangelist” in de alge-
meene beteekenis van evangelie-verkon-
digen en „evangelist” in de bijzondere betekee-
nis van doorgeven van de arameesche overlevering
door vertolking in het Grieksch. Want hier is geen
onderscheiding in „algemeen” en „bijzonder” te maken
en zeker niet de gedachte aan een zekere tegenstelling
te wekken: alle prediking, en niet alleen die van de
„evangelisten”, was het mondeling doorgeven van de
evangelische stof; aangenomen dat die stof onder de
Joden-christenen in het Arameesch werd overgeleverd
en gememoriseerd, dan was de vertaling uit het Ara-
meesch in het Grieksch voor uitsluitend Grieks-
sprekende en Grieks-verstaande hoorders alleen
maar de wijze van doorgeven en niet het doel;
het doel van de prediking was gelijk Hand. 8:5 uit-
drukkelijk vermeldt: Christus verkondigen.
Vandaar dat „het doorgeven van de arameesche stof
in het Grieksch” beslist geen doel van den „evangelist”
kan zijn geweest, en dat in tegenstelling met een an-
der doel, n.l. het Evangelie verkondigen. De „evange-
list” was geen „vertaler”, „tolk” zonder meer, maar:
„prediker”, wat méér is dan „vertaler” of „tolk”; hij
is krachtens het in Hand. 8 gebezigde woord een „ke-
ruks”, een heraut, evenals de apostelen, 1 Tim. 2:7
(waar Paulus ook dat woord met betrekking tot „di-
zelf gebruik”), welk woord nogal verschilt van „(di-)
hermeneutes” (1 Kor. 14:28; vertolker, vertaler).
Derhalve: de „evangelist” vertaalde om te predi-
ken.

De verwijzing in de minderheidsnota naar Jer. 20:15,
waar de Septuaginta (de Grieksche vertaling van het
O.T.) „evangeliseeren” heeft, en waaraan wordt toe-
gevoegd, dat het ambt van Hilkia priester was en het
„evangeliseeren” (het overbrengen van een goede
boodschap) een incidentele werkzaamheid, kan niet
gelden als argument tegen het „evangelisten”-ambt,
daar blijkens Hand. 8:5 en andere plaatsen (b.v. 2
Tim. 4:2, waar ook het woord „kerussein”, heraut-
zijn, voorkomt) juist het prediken niet maar een in-
cidenteel (= bij geval bijkomend) doch een wezen-
lijk bestanddeel van dat „evangelist”-zijn is. Wij
stemmen gaarne in met de opmerking van de minder-
heidsnota, dat we voorzichtig moeten zijn om uit Hand.
21:8 te besluiten tot de erkenning van een afzonder-
lijk „evangelisten”-ambt voor de zending onder de he-
idenen. Doch we willen er ook op letten, dat het woord
„evangelist” als bijstelling bij Philippus in Hand. 21:8,

hetzij geheel hetzij gedeeltelijk terugwijzend op Hand.
8:5 en 35, in elk geval aanwijst, dat tot de taak van
zulk een „evangelist” behoort het prediken van Jezus,
van Christus, van het Evangelie, en op iets apart
wijst, in onderscheiding van de verkondiging van Chris-
tus in „het ambt der geloovigen”, Hand. 8:4, 5.

J. FRANCKE.

Boekbespreking

G. van Bokhorst: „Een veelbewogen
jaar”. Uitg. Bosch & Keuning N.V.,
Baarn.

Het goede jongensboek levert den auteur heel wat
zwarigheden op. Het moet boeiend zijn, dus vol ge-
beurtenissen; het mag niet te preekig zijn, maar moet
toch een behoorlijke strekking bevatten. Daar het goe-
de evenwicht tusschen te bewaren, is een niet gemak-
kelijke taak. Wat zijn er niet een massa jongensboeken,
waarin het boeiende gezocht wordt in het beschrijven
van de dozzinnigste avonturen — waartegenover wel
weer andere staan die te brave-Hendrikachtig zijn om
de jeugd te palken.

Het komt me voor, dat van Bokhorst wel goed ge-
slaagd is. Zijn taal is nog wat groote-menschenachtig
en het zwaartepunt ligt misschien iets te ver naar den
kant der deugdzaamheid, het geheel is toch een boek
dat jongens van 11—14 jaar met genoegen zullen lezen
en dat men hun gerust in handen kan geven. Er
spreekt een goede Christelijke geest uit.

De ontwikkelingsgang is psychologisch goed. Een
jongen die zich zelf erg voelt en om een goede daad
te veel over het paard getild wordt, schrikt voor zich
zelf terug, als hij de gevolgen van een onbedachtzaam
bravourestukje moet bezuren. Dat alles goed afloopt
spreekt vanzelf, dat kan haast niet anders in zoo'n
boek. Het komt er slechts op aan, hoe de schrijver
zijn gegeven uitwerkt. En dat is hier goed, ethisch en
technisch.

Groningen.

H. S.

D. van der Stoep: „Charlentie en ik”.
Uitg. Bosch & Keuning, Baarn.

De kleine burgerman, met al zijn goede eigenschappen
— en dat zijn er gelukkig nog vele — en zijn vele
kleine ondeugden, waarvan een beetje eigengerechtig-
heid niet de minste is, heeft zijn teekenaar gevonden
in Van der Stoep. Beschrijven doet de auteur niet, hij
zet zijn menschen zoo voor u neer, zooals ze zijn,
heelemaal niet opgepoetst, ondanks de ietwat betwete-
rige toon van de hoofdfiguur. Dit hangt samen met
den ik-stijl, waarin zijn boeken geschreven zijn, mis-
schien een noodzakelijk kwaad.

In „Daatje en ik” en „Laterveer” waren oudere
burgerlui aan het woord, menschen met ervaring. Hier
vormen de titelpersonages een jonggehuwd stel, nog al
groen — gelukkig —, maar haast even eigengereid als
hun oudere collega's. Zoo is er veel overeenkomst, be-
paaldelijk in den stijl, tusschen de burger-„romans”
van Van der Stoep. Maar toch zijn ze niet uniform.
Deze jeugdiger generatie wordt met dezelfde warme
humor geobserveerd, die de andere boeken zoo sym-
pathiek maakte. Gebeurtenissen van alle dag, die toch
niet alledaagsch blijken, omdat zij van boven af be-
licht zijn. Dit is het verschil dat er is tusschen den
realist Van der Stoep en de realisten-van-den-ande-
ren-kant: zij zien hopelooze en uitzichtloze en daar-
door banale kleinburgerlijkheid, die ergernis opwekt,
hij doorlicht het „brave” en „nette” leven van kleine
lui-tjes en teekent zondige kinderen van God. En dan
is er plaats voor den humor, de bevrijding.

De uitvoering is bijzonder: het formaat groot, de
teekeningen in zwart-rood harmonieeren met den in-
houd van dit goed gebonden en gedrukte boek, dat
zoo heel goed geschreven is.

Groningen.

H. S.

Argye M. Briggs: „Als een wortel uit
dorre aarde”. J. H. Kok N.V., Kampen.

Er staan heel goede stukken in dit uit het Ameri-
kaans vertaalde boek. De beschrijvende gedeelten zijn
soms treffend, de karakterteekening van den hoofdper-
soon, Jannie, over het geheel genomen goed. Verder
is het Amerikaansch, ook wat het godsdienstige aan-
gaat: methodistisch braaf. Er komen heel slechte en
heel goede personen in voor; er wordt opofferings-
gezindheid en petroleum in gevonden; het geeft een
kijkje in een voorbijen tijd van Amerika, met harde
naast sentimentele situaties, maar het geeft niet
Amerika zooals het is. Het is een boek, dat door velen
erg mooi zal gevonden worden, omdat 't herinnert aan
andere „mooie” boeken, waardoor het een serie-boek
is geworden, zooals wij nu niet meer moesten hebben,
niet omdat het slecht is, want dat is het heelemaal niet,
maar omdat het niet een nieuwerwetsch, frisch, chris-
telijk boek is.

Het lijkt mij beter onze menschen oorspronkelijk
werk te geven, als het vertaalde daar niet torenhoog
boven uitsteekt. Er zijn buitenlandsche romans, die het
vertalen waard zijn, omdat daardoor goede litera-
tuur binnen het bereik komt van menschen die geen
vreemde talen kennen. Als het genre echter niet bo-
ven het middelmatig goede nederlandsche boek uit-
komt, had het onvertaald kunnen blijven. Zoo ook dit.

Gron.

H. S.